

การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับกระบวนการ PDCA เพื่อยกระดับการนิเทศภายใน
โรงเรียนพระปริยัติธรรม กรณีศึกษาโรงเรียนวัดพุทธนิมิตตวิทยา จังหวัดเชียงใหม่
Integrating Buddhist Principles with the PDCA Process to
Enhance Internal Supervision in Buddhist Pariyatti Schools
a Case Study of Wat Phutthanimittwitthaya School,
Chiang Mai Province

สมคิด ก้อนสุรินทร์¹
Somkid Kunsurin¹

Received: 04 November 2025; Revised: 12 December 2025; Accepted: 17 December 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาการนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม กรณีศึกษาโรงเรียนวัดพุทธนิมิตตวิทยา จังหวัดเชียงใหม่ และ 2) พัฒนาโมเดลการนิเทศเชิงพุทธคุณภาพที่บูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับกระบวนการบริหารคุณภาพแบบ PDCA รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรประกอบด้วยบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 25 คน โดยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจงเป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบสังเกต และแนวคำถามสนทนากลุ่ม ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน การเก็บข้อมูลดำเนินการผ่านการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตภาคสนาม และการสนทนากลุ่ม ข้อมูลได้รับการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ ด้วยเทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้า และวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและการสังเคราะห์เชิงอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า ระบบการนิเทศภายในของโรงเรียน ยังขาดความเป็นระบบและความต่อเนื่อง เน้นการตรวจสอบมากกว่าการพัฒนา ขาดเครื่องมือที่ทันสมัย และไม่มีระบบติดตามผลที่เป็นรูปธรรม ครูผู้สอนมีภาระงานสูง ขาดแรงจูงใจ และยังขาดทักษะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการใช้เทคโนโลยี ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อประสิทธิผลของการนิเทศภายใน ในด้านความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน พบว่าครูและผู้บริหารต้องการระบบนิเทศที่เน้นการเสริมพลัง การให้คำปรึกษาแบบกัลยาณมิตร การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่ออำนวยความสะดวกในการนิเทศและติดตามผล ผลการสังเคราะห์นำไปสู่การพัฒนาโมเดลการนิเทศ

¹สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย; Faculty of Education Mahamakut Buddhist University
Corresponding Author, E-mail: kunsurin1425@gmail.com

เชิงพุทธคุณภาพ ซึ่งบูรณาการหลักพุทธธรรม ได้แก่ อิทัปปัจจยตา กัลยาณมิตร และมูทิตา เข้ากับวงจร PDCA ได้แก่ การวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ และการปรับปรุงพัฒนา โมเดลดังกล่าวส่งเสริมให้การนิเทศเกิดความสมดุลระหว่างประสิทธิภาพเชิงระบบ และคุณค่าทางจิตวิญญาณ ช่วยสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือ ลดแรงต้านการนิเทศ และส่งเสริมการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นคือ รูปแบบการนิเทศที่ผสมผสานความเป็นระบบ ความเป็นมนุษย์ และบริบทวัฒนธรรมของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับคุณภาพครูผู้บริหาร และการจัดการเรียนรู้ รวมถึงเป็นแนวทางพัฒนาเพื่อขยายผลสู่สถานศึกษาอื่น ๆ

คำสำคัญ: การนิเทศภายใน; หลักพุทธธรรม; วงจรคุณภาพ PDCA

Abstract

The purposes of this research were: (1) to examine the current conditions, problems, and developmental needs of internal supervision in Buddhist Pariyatti schools, using Wat Phutthanimitthawithaya School, Chiang Mai Province, as a case study; and (2) to develop a Buddhist-Based PDCA Supervision Model integrating Buddhist principles with the PDCA quality management cycle. This qualitative research involved 25 educational personnel as the study population. Purposive sampling was employed to select school administrators, teachers, and experts as key informants. Research instruments included semi-structured interview forms, observation guidelines, and focus group discussion questions, all of which were validated for content accuracy by three experts. Data were collected through documentary analysis, in-depth interviews, participant observation, and expert focus groups. Triangulation was used to ensure data credibility, and data were analyzed using content analysis and inductive synthesis.

The findings revealed that the school's internal supervision system lacked systematic structure and continuity, with an emphasis on inspection rather than developmental support. Teachers faced heavy workloads, low motivation, and limited competencies in active learning pedagogy, digital technology integration, and classroom research. Outdated supervision tools and the absence of a structured monitoring system further constrained effective supervision. Both administrators and teachers expressed a strong need for a supervision approach that emphasizes empowerment, collegial mentoring, professional learning communities, and the use of digital tools to facilitate real-time supervision and feedback. The study resulted in the development of the Buddhist-Based PDCA Supervision Model, which integrates

three Buddhist principles Ittappaccayata (conditionality), Kalyāṇamitta (spiritual friendship), and Muditā (sympathetic joy) with the PDCA cycle: planning, implementation, checking, and improvement. This integrated model enhances the balance between managerial efficiency and spiritual-ethical values, fosters a positive and collaborative supervisory climate, reduces resistance to supervision, and strengthens continuous professional growth. The model represents new knowledge that harmonizes systematic supervision processes with humanistic and cultural dimensions of Buddhist educational institutions. It offers practical applicability for improving teacher quality, administrative leadership, and school learning culture and can be adapted for other educational contexts seeking sustainable and human-centered supervision practices.

Keywords: Internal Supervision; Buddhist Principles; PDCA Quality Cycle

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาประเทศในทุกมิติ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 22 ได้กำหนดว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) แนวคิดดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ต้องอาศัยระบบการบริหารและการนิเทศภายในที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตร และความต้องการของสังคมยุคใหม่ได้อย่างแท้จริง ในยุคศตวรรษที่ 21 ที่เทคโนโลยีและข้อมูลเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีบทบาทในฐานะผู้นำทางวิชาการที่สามารถบริหารจัดการและนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ร่วมกันของครูและผู้เรียน การนิเทศจึงมิได้เป็นเพียงกระบวนการติดตามและตรวจสอบ แต่เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาครูให้มีสมรรถนะทางวิชาชีพและสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างยั่งยืน (ณัฐสุตา ชันชะลี และคณะ, 2568)

จากการศึกษาสภาพการบริหารงานของโรงเรียนวัดพุทธนิมิตวิทยา จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พบว่าระบบการนิเทศภายในยังขาดความเป็นระบบและความต่อเนื่อง การวางแผนการนิเทศไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ขาดเครื่องมือที่ทันสมัย และขาดการติดตามผลอย่างเป็นรูปธรรม ครูผู้สอนบางส่วนยังขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก การใช้เทคโนโลยีในการสอน และการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ภาระงานที่มากและข้อจำกัดด้านงบประมาณยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการนิเทศภายในที่มีประสิทธิภาพ สภาพดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดของธรรมา หล้าอุดม

(2568) ที่ระบุว่า การนิเทศภายในที่ขาดระบบและความต่อเนื่อง จะไม่สามารถส่งผลต่อการพัฒนาครูได้อย่างแท้จริง และยังทำให้สถานศึกษา ไม่สามารถประกันคุณภาพการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ได้เสนอว่าการนิเทศที่มีประสิทธิภาพควรมีองค์ประกอบหลัก 4 ชั้น ได้แก่ การวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ และการปรับปรุง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA ของพัชรินทร์ สร้อยเพชร (2565) ที่เน้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

จากสภาพปัญหาดังกล่าว การพัฒนาแนวทางการบริหารการนิเทศภายในที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนวัดพุทธนิมิตรวิทยา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้กระบวนการนิเทศมีระบบ และสามารถส่งเสริมคุณภาพครูได้อย่างยั่งยืน การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของการบริหารการนิเทศภายใน รวมทั้งสังเคราะห์แนวทางการบริหารโดยใช้กระบวนการ PDCA เป็นกรอบแนวคิดหลัก เพื่อสร้างระบบการนิเทศที่มีความชัดเจน ครอบคลุม และสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม การวิจัยนี้ มีความสำคัญทั้งในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติ เพราะช่วยขยายองค์ความรู้ด้านการบริหารการศึกษา โดยเฉพาะการบูรณาการแนวความคิดการบริหารสมัยใหม่กับหลักพุทธธรรม เช่น อิทัปปัจจยตา (การอาศัยเหตุปัจจัย) และ กัลยาณมิตร (ความเป็นมิตรที่เกื้อกูล) เพื่อสร้างการนิเทศที่มีคุณค่าเชิงจริยธรรมและยั่งยืน ผลการวิจัย ยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรมอื่น ๆ รวมถึงโรงเรียนทั่วไป เพื่อยกระดับคุณภาพครู ผู้เรียน และมาตรฐานการศึกษาไทยให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ ภายใต้กรอบแห่งคุณธรรม ความร่วมมือ และความยั่งยืนทางการศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาการนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม กรณีศึกษาโรงเรียนวัดพุทธนิมิตรวิทยา จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อพัฒนาโมเดลการนิเทศเชิงพุทธคุณภาพ โดยบูรณาการหลักพุทธธรรมกับกระบวนการ PDCA

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนวัดพุทธนิมิตรวิทยา จังหวัดเชียงใหม่ และสังเคราะห์แนวทางการบริหารที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม การดำเนินการวิจัยใช้แนวทางการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกจากผู้เกี่ยวข้องโดยตรง โดยใช้กรอบแนวความคิดการบริหาร

คุณภาพแบบ PDCA ของพัชรินทร์ สร้อยเพชร (2565) เป็นแนวทางหลักในการวิเคราะห์และจัดทำข้อเสนอเชิงรูปธรรมสำหรับการพัฒนาแนวทางการบริหารการนิเทศภายใน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนวัดพุทธนิมิตรวิทยา จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร ครูผู้สอน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการ รวมจำนวน 25 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกเฉพาะผู้ที่มีประสบการณ์และบทบาทเกี่ยวข้องกับการบริหารและการนิเทศภายในโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือ (1) กลุ่มข้อมูลหลัก (Primary Group) ประกอบด้วยผู้บริหารและครูจำนวน 12 รูป/คน เพื่อสะท้อนสภาพการดำเนินงานจริง และ (2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert Group) จำนวน 8 รูป/คน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหารการศึกษา และนิเทศการสอนจากมหาวิทยาลัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งสองกลุ่มได้รับการคัดเลือก โดยพิจารณาจากประสบการณ์ตรงและความเข้าใจในบริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม เพื่อให้ข้อมูลมีความครอบคลุมและลึกซึ้ง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 3 ชนิดหลัก ได้แก่ (1) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างใช้ในการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาระบบนิเทศภายใน (2) แบบสังเกต เพื่อบันทึกพฤติกรรมและบรรยากาศการนิเทศจริงในสถานศึกษา และ (3) แบบแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มใช้ในการระดมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้องในการสังเคราะห์แนวทางการบริหาร เครื่องมือทั้งหมดผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยทางการศึกษา 3 ท่าน เพื่อให้มั่นใจว่าประเด็นคำถามและแนวทางการเก็บข้อมูลมีความเหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และสามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์เชิงคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

กระบวนการเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ระยะสำคัญ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาเอกสาร รายงาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างกรอบแนวคิดและกำหนดประเด็นการศึกษา ระยะที่ 2 ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารและครู รวมถึงการสังเกตสภาพการนิเทศจริงภายในโรงเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงาน และระยะที่ 3 จัดสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อระดมความคิดเห็นและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล รวมทั้งสังเคราะห์แนวทางการบริหารการนิเทศภายใน ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ข้อมูลทั้งหมดได้รับการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ โดยใช้เทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ทั้งในด้านแหล่งข้อมูล วิธีการเก็บข้อมูล และเวลาในการเก็บข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสนทนากลุ่มถูกนำมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อแยกประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ สภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนา จากนั้นทำการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปนัย เพื่อสร้างแบบจำลองแนว

ทางการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน โดยพิจารณาความสัมพันธ์ของข้อมูลในแต่ละประเด็นให้สอดคล้องกับวงจรการบริหาร PDCA ได้แก่ การวางแผน (Plan) การดำเนินงาน (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงพัฒนา (Act) ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์นำเสนอในรูปแบบเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และอภิปรายเชื่อมโยงกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้แนวทางการบริหารการนิเทศภายใน ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในบริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม และเป็นแบบอย่างในการพัฒนาระบบนิเทศภายในของสถานศึกษาอื่น ๆ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับกระบวนการ PDCA เพื่อยกระดับการนิเทศภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กรณีศึกษาโรงเรียนวัดพุทธนิมิตวิทยา จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาการนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรม กรณีศึกษาโรงเรียนวัดพุทธนิมิตวิทยา จังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการนิเทศภายในของโรงเรียนวัดพุทธนิมิตวิทยา มีลักษณะการดำเนินงานที่ยังไม่เป็นระบบและขาดความต่อเนื่อง โดยบทบาทของผู้บริหารยังเน้นการตรวจสอบและติดตามเอกสารมากกว่าการนิเทศเพื่อพัฒนา ซึ่งส่งผลให้ครูรู้สึกว่าการนิเทศเป็นภาระมากกว่ากระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การวางแผนการนิเทศยังไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ไม่มีตัวชี้วัดหรือเป้าหมายที่ชัดเจน และไม่มีระบบติดตามผลที่เป็นรูปธรรม การนิเทศมักเกิดขึ้นตามนโยบายจากต้นสังกัดหรือในช่วงเวลาที่จำเป็นเท่านั้น ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ผลลัพธ์ไม่สามารถสะท้อนต่อการพัฒนาครูอย่างแท้จริง

ในด้านบริบทของบุคลากร พบว่า ครูผู้สอนต้องรับภาระงานหลายด้าน ทั้งงานสอน งานกิจกรรมโรงเรียน งานธุรการ และงานสนับสนุนการเรียนรู้อื่น ๆ ส่งผลให้ไม่มีเวลาเพียงพอสำหรับเข้าร่วมการนิเทศหรือการพัฒนาวิชาชีพ นอกจากนี้ ครูบางส่วนยังมีข้อจำกัดด้านความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ไม่สามารถตอบสนองต่อนโยบายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนได้อย่างเต็มที่ ภาระงานที่มากและความรู้สึกต่อต้านการนิเทศเชิงควบคุม ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ครูไม่เกิดแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง และไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศภายในอย่างจริงจัง

ในด้านเครื่องมือ กระบวนการ และเทคโนโลยีสำหรับการนิเทศ พบว่า เครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ เช่น แบบสังเกต แบบบันทึก และแบบประเมิน ยังล้าสมัย ไม่ครอบคลุมทักษะสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 และไม่รองรับการประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบใหม่ เช่น Active Learning, Project-Based Learning หรือการใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน นอกจากนี้ ยังพบว่า ขาดเทคโนโลยีดิจิทัลที่สนับสนุนกระบวนการนิเทศ เช่น ระบบนิเทศออนไลน์ แพลตฟอร์มติดตามผล หรือเครื่องมือที่ช่วยให้ครูสามารถสื่อสารและสะท้อนผลการสอนได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งตรงกับข้อจำกัดด้านงบประมาณและโครงสร้างพื้นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรมโดยทั่วไป

จากการวิเคราะห์เชิงลึกพบว่า ปัญหาภายในระบบการนิเทศสามารถจัดกลุ่มได้เป็น 4 ด้านหลัก ได้แก่

1. ด้านโครงสร้างและการบริหารจัดการ โรงเรียนยังไม่มีกรอบนโยบายการนิเทศที่ชัดเจน ไม่มีกำหนดบทบาทและหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ ขาดแผนการนิเทศประจำปี และไม่มีระบบประเมินผลหรือจัดเก็บข้อมูลที่เป็นมาตรฐาน

2. ด้านบุคลากร ครูยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของการนิเทศแบบส่งเสริม ไม่ได้มองว่าการนิเทศเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาวิชาชีพ ส่งผลให้บางส่วนเกิดการต่อต้านหรือไม่เปิดรับกระบวนการนิเทศ

3. ด้านกระบวนการนิเทศ ยังไม่มีการนิเทศที่ต่อเนื่องหรือเป็นรอบกระบวนการตามหลักการบริหารคุณภาพ PDCA กระบวนการโค้ชชิ่ง การให้คำปรึกษา และการสะท้อนผลการสอน ยังไม่เป็นระบบ

4. ด้านเครื่องมือและเทคโนโลยี เครื่องมือการประเมินลำสมัย ไม่ครอบคลุมมิติสมรรถนะครูของโลกยุคใหม่ และไม่มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกในการนิเทศ

ในด้านความต้องการในการพัฒนา ผลวิจัยชี้ว่าครูและผู้บริหารมีความต้องการร่วมกันใน 3 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1) การปรับระบบการนิเทศจากแบบควบคุม ไปสู่แบบเสริมพลัง โดยเน้นการให้คำปรึกษาอย่างเป็นกัลยาณมิตร 2) การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนการปฏิบัติของตนเอง 3) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น Google Form, Online Portfolio, Line Group สำหรับนิเทศและติดตามผลการเรียนรู้แบบเรียลไทม์ ซึ่งจะช่วยลดภาระงาน เสริมความคล่องตัว และทำให้การนิเทศเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

โดยสรุป ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ชี้ให้เห็นว่า ระบบนิเทศภายในของโรงเรียนวัดพุทธนิมิตรวิทยายาได้ปรับบทบาทโรงเรียนพระปริยัติธรรมยังขาดความเป็นระบบ ความต่อเนื่อง และการมีส่วนร่วม ขาดเครื่องมือรองรับการนิเทศสมัยใหม่ และมีข้อจำกัดด้านบุคลากรและเทคโนโลยี แต่ในขณะเดียวกันก็มีความต้องการและศักยภาพในการพัฒนามาก หากได้รับการออกแบบระบบนิเทศที่เหมาะสมกับบริบทและวัฒนธรรมองค์กรทางพุทธธรรม

วัตถุประสงค์ที่ 2 การพัฒนาโมเดลการนิเทศเชิงพุทธคุณภาพ โดยบูรณาการหลักพุทธธรรมกับกระบวนการ PDCA

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 มุ่งพัฒนาโมเดลการนิเทศเชิงพุทธคุณภาพ (Buddhist-Based PDCA Supervision Model) เพื่อเป็นแนวทางการนิเทศภายในที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยบูรณาการหลักพุทธธรรม ได้แก่ อิทธิปัจจัยตา กัลยาณมิตร และมูทิตา เข้ากับกระบวนการบริหารคุณภาพแบบ PDCA ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การดำเนินงาน (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงพัฒนา (Act) การสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตภาคสนาม และการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ชี้ให้เห็นว่า โมเดลดังกล่าวสามารถตอบสนอง ทั้งปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในของโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม ทั้งในมิติของระบบการบริหารและวัฒนธรรมทางจิตวิญญาณของสถานศึกษา

ผลการพัฒนาโมเดลสะท้อนให้เห็นว่า หลักอทิปปัจจยตา ช่วยให้ผู้บริหารและครูมองเห็นความสัมพันธ์เชิงเหตุปัจจัยของปัญหาและการพัฒนา เป็นฐานคิดในการวางแผนการนิเทศที่รอบด้านและสอดคล้องกับบริบทจริง หลักกัลยาณมิตร ทำให้การนิเทศมีลักษณะเป็นการโค้ชซึ่งให้คำปรึกษา และส่งเสริมกำลังใจ มากกว่าการตรวจสอบแบบสั่งการ ลดแรงต้าน เพิ่มความไว้วางใจ และก่อให้เกิดความร่วมมือในองค์กร ขณะที่หลักมูทิตา ช่วยสร้างวัฒนธรรมชื่นชม ยินดีในความสำเร็จของเพื่อนครู ทำให้เกิดแรงเสริมเชิงบวกในการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

เมื่อผสานหลักธรรมทั้งสามเข้ากับวงจร PDCA พบว่า เกิดกระบวนการนิเทศที่มีความเป็นระบบ มีสมรรถนะเชิงบริหาร และยังรักษาคุณค่าทางจิตวิญญาณของโรงเรียนพระปริยัติธรรมได้อย่างสมดุล การวางแผนการนิเทศมีความชัดเจนมากขึ้น ขั้นตอนการดำเนินงานส่งเสริมการมีส่วนร่วม เช่น การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และการจัดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ส่วนขั้นตรวจสอบและปรับปรุงพัฒนานั้นการสะท้อนผลอย่างสร้างสรรค์ การใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการนิเทศ และการปรับกระบวนการอย่างต่อเนื่อง โดยสรุปโมเดลการนิเทศเชิงพุทธคุณภาพที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองต่อความต้องการในการนิเทศของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นแนวทางที่มีความสมดุลระหว่าง “ระบบ-เหตุผล” และ “คุณธรรม-จิตวิญญาณ” ช่วยยกระดับคุณภาพครู ผู้บริหาร และการจัดการเรียนรู้ พร้อมเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถขยายผลสู่สถานศึกษาอื่น ๆ ที่ต้องการระบบนิเทศที่มีความเป็นมนุษย์และยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยเรื่องการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับกระบวนการ PDCA เพื่อยกระดับการนิเทศภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กรณีศึกษาโรงเรียนวัดพุทธนิมิตรวิทยา จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผู้วิจัยได้มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. การอภิปรายตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการศึกษพบว่า การนิเทศภายในของโรงเรียนยังคงเน้นการตรวจสอบเอกสารมากกว่าการส่งเสริมและพัฒนาครู ซึ่งส่งผลให้ครูมองว่า การนิเทศเป็นภาระมากกว่ากระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน สาเหตุสำคัญมาจากโครงสร้างการบริหารที่ยังขาดการกำหนดบทบาท หน้าที่ และกลไกการทำงานที่ชัดเจน ขาดแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบ และขาดทรัพยากรสนับสนุนที่เพียงพอ ปัจจัยเหล่านี้สะท้อนปัญหาเชิงโครงสร้างและกระบวนการที่ยังไม่ตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพครู ผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานของ ศรีณย์ ขนอม และศิริวรรณ วณิชพัฒน์วรชัย (2568) ที่ชี้ว่าการนิเทศภายในที่ขาดระบบและความต่อเนื่อง จะไม่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงในเชิงพฤติกรรมของครูได้อย่างยั่งยืน และตรงกับแนวคิดของนันทินันท์ รัตนจกกุล และชัชชนพงษ์ จันวงศ์เดือน (2568) ที่มองว่า การนิเทศไม่ควรเป็นเพียงการควบคุมหรือประเมิน แต่ควรเป็นกระบวนการสร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันภายในองค์กรการศึกษา นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับแนวคิดของ ดวงทิพย์ เพ็ชรนิลและคณะ (2568) ที่กำหนดองค์ประกอบการนิเทศที่มีประสิทธิภาพไว้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ และการปรับปรุง ซึ่งสอดคล้องกับกรอบ PDCA ของ Deming โดยตรง ทั้งนี้

การที่โรงเรียนวัดพุทธนิมิตรวิทยายังไม่มีระบบติดตามและประเมินผลที่เป็นรูปธรรม แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับระบบนิเทศให้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความยั่งยืนในคุณภาพครูและนักเรียน

2. การอภิปรายตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการสังเคราะห์แนวทางการบริหารการนิเทศภายในที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม พบว่า การนำกระบวนการ PDCA มาประยุกต์ใช้สามารถสร้างความเป็นระบบและต่อเนื่องในการนิเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการวางแผนที่ชัดเจน การดำเนินงานที่เน้นการมีส่วนร่วม การตรวจสอบที่ใช้เครื่องมือหลากหลาย และการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แนวทางดังกล่าวได้รับการยืนยันเชิงทฤษฎีจากงานของ วิไลลักษณ์ ละวู (2568) ที่เสนอว่า การนิเทศภายในที่มีประสิทธิภาพควรตั้งอยู่บนฐานของการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูและผู้บริหาร เพื่อสร้างความเป็นเจ้าของร่วมในกระบวนการพัฒนาโรงเรียน ผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับแนวคิดของไพพกา ผิดำ (2564) เรื่องชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มุ่งให้ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนการปฏิบัติของตนเองเพื่อยกระดับคุณภาพการสอน เมื่อพิจารณาในมิติของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ที่มีฐานวัฒนธรรมทางศาสนาเป็นรากสำคัญ แนวทางการนิเทศที่ผสมผสานหลักพุทธธรรม เช่น อิทัปปัจจยตา (การอาศัยเหตุปัจจัย) กัลยาณมิตร (ความเป็นมิตรที่เกื้อกูล) และ มุทิตา (ความยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น) จึงถือเป็นการบูรณาการจริยธรรมเข้ากับการบริหารการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิไลลักษณ์ ละวู (2568) ที่เสนอว่าการนิเทศภายในให้หลักพุทธธรรมช่วยสร้างบรรยากาศแห่งการยอมรับและความร่วมมือ ทำให้เกิดพลังบวกในการพัฒนาครูอย่างยั่งยืน ในแง่ของการจัดการเชิงเทคโนโลยี ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารและครูมีความต้องการให้มีการนิเทศแบบดิจิทัลมากขึ้น เช่น การใช้ Google Form หรือ Line Group เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและสะท้อนผลการเรียนรู้แบบเรียลไทม์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นิตยา คำหาหนัก และคณะ (2568) ที่ชี้ว่าเทคโนโลยีสามารถเป็นเครื่องมือเสริมพลังการนิเทศ โดยช่วยให้การสื่อสารระหว่างครูและผู้บริหารเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและลดข้อจำกัดด้านเวลา

3. การวิเคราะห์เชิงเหตุผลของผลการวิจัย เหตุผลที่ทำให้การนิเทศภายในของโรงเรียนยังขาดประสิทธิภาพส่วนหนึ่ง มาจากบริบทเฉพาะของโรงเรียนพระปริยัติธรรมที่มีทรัพยากรจำกัด ทั้งงบประมาณ บุคลากร และเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ ครูผู้สอนต้องรับผิดชอบภาระงานหลายด้าน ซึ่งลดโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมการนิเทศและการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Hoy and Miskel (2008) ที่อธิบายว่า ระบบการบริหารการศึกษาที่มีข้อจำกัดเชิงโครงสร้างจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการนิเทศและการเรียนรู้ในองค์กร อีกประการหนึ่งคือทัศนคติของครูต่อการนิเทศ ซึ่งส่วนหนึ่งยังคงมองว่าการนิเทศ เป็นกระบวนการตรวจสอบมากกว่าการเรียนรู้ ทำให้ขาดแรงจูงใจในการพัฒนา สอดคล้องกับข้อเสนอของ Glickman, Gordon, and Ross-Gordon (2013) ที่ระบุว่า การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างผู้บริหารและครูผ่านการนิเทศแบบ จะช่วยลดความรู้สึกต่อต้านและเพิ่มแรงจูงใจในการร่วมพัฒนานอกจากนี้ การขาดเครื่องมือการนิเทศที่ทันสมัยและครอบคลุมสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ทำให้ไม่สามารถประเมินหรือสะท้อนผลการสอนได้อย่างครบถ้วน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Wongprasert (2022) ที่

พบว่า การใช้เทคโนโลยีและการนิเทศแบบมีส่วนร่วม สามารถยกระดับคุณภาพครูและนักเรียนได้ดีกว่าระบบนิเทศแบบควบคุม

โดยสรุป ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า การบริหารการนิเทศภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรมควรเปลี่ยนจากแนวคิดการควบคุมและตรวจสอบไปสู่แนวคิดการเรียนรู้และเสริมพลังร่วมกัน ผ่านการประยุกต์ใช้กรอบ PDCA และการบูรณาการหลักพุทธธรรม เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) อย่างยั่งยืน แนวทางนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Senge (1990) ที่ระบุว่า องค์กรการศึกษาที่ประสบความสำเร็จต้องเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งทุกคนสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์และปรับตัวได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การนิเทศภายในที่มีระบบการวางแผนชัดเจน การดำเนินงานที่มีส่วนร่วม การติดตามประเมินที่โปร่งใส และการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จะไม่เพียงยกระดับคุณภาพครูเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนและความยั่งยืนของโรงเรียนในระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อโรงเรียนสามารถใช้หลักพุทธธรรมมาผสมผสานกับแนวคิดการบริหารสมัยใหม่ จะช่วยให้กระบวนการนิเทศภายในเกิดทั้งประสิทธิภาพ และคุณธรรม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการศึกษาที่สมบูรณ์ในยุคปัจจุบัน

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาที่ได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก กับการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม พบว่า การพัฒนาแนวทางการนิเทศให้เกิดประสิทธิภาพและยั่งยืน จำเป็นต้องอาศัยทั้งระบบการบริหารที่มีแบบแผน และคุณธรรมเชิงจิตวิญญาณเป็นฐานร่วมกัน ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่เป็นรูปแบบโมเดลการนิเทศเชิงพุทธคุณภาพ (Buddhist-Based PDCA Supervision Model) ซึ่งเป็นการบูรณาการวงจรคุณภาพ PDCA ของ Deming เข้ากับหลักพุทธธรรม 3 ประการ ได้แก่ อิทธิปัจจัยตา กัลยาณมิตร และมุทิตา เพื่อสร้างระบบนิเทศที่มีทั้งความเป็นระบบทางวิชาการและความอบอุ่นทางจิตใจ อันนำไปสู่การยกระดับคุณภาพครูผู้บริหาร และวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนอย่างยั่งยืน โดยสามารถสรุปตามแผนภาพดังนี้

ภาพ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากแผนภาพโมเดล “Buddhist-Based PDCA Supervision Model” องค์ความรู้ใหม่ที่ได้อธิบายให้เห็นถึง ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างระบบการบริหารเชิงคุณภาพ กับคุณธรรมทางพุทธศาสนา ที่ทำหน้าที่เป็นกลไกภายในในการเสริมพลัง ให้กระบวนการมีเทศเกิดความสมดุลทั้งด้านเหตุผลและจิตวิญญาณ การใช้วงจร PDCA ของ Deming (1986) ช่วยให้การมีเทศภายในโรงเรียนดำเนินไปอย่างมีระบบ เริ่มจากการวางแผน (Plan) การปฏิบัติจริง (Do) การตรวจสอบ และการปรับปรุงพัฒนา (Act) อย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันการบูรณาการหลักพุทธธรรม ได้แก่ อภัยปวงจยตา (การเข้าใจเหตุปัจจัยของปัญหา) กัลยาณมิตร (การมีเทศด้วยเมตตาและความร่วมมือ) และ มุทิตา (การยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น) ทำให้กระบวนการมีเทศเกิดความอบอุ่น ไว้วางใจ และลดแรงต้านทางจิตใจ อันเป็นรากฐานของการมีเทศเชิงบวกที่มุ่งพัฒนาไม่ใช่ควบคุม การสังเคราะห์เชิงระบบของโมเดลนี้ยังชี้ให้เห็นถึงกลไกเสริมพลังทางดิจิทัล ที่เข้ามาช่วยเชื่อมโยงวงจร PDCA กับหลักพุทธธรรมให้เกิดการปฏิบัติจริงในบริบทโรงเรียนสมัยใหม่ การใช้เทคโนโลยี เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อการมีเทศ และชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ครูเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของในกระบวนการพัฒนา

ขณะที่ผู้บริหารเปลี่ยนบทบาทจากผู้ควบคุมเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ ที่ทำหน้าที่โค้ชและผู้นำให้คำปรึกษา อันนำไปสู่วัฒนธรรมองค์กรแห่งการนิเทศอย่างยั่งยืน การเชื่อมโยงเชิงเหตุผลนี้จึงชี้ว่าเมื่อระบบการนิเทศมีทั้งความเป็นระบบความมีจิตวิญญาณ และความร่วมมือทางเทคโนโลยีจะสามารถยกระดับคุณภาพครู ผู้บริหาร และองค์กรไปพร้อมกันได้อย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นนวัตกรรมทางความคิดและปฏิบัติที่โดดเด่นของงานวิจัยฉบับนี้

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่า ระบบการนิเทศภายในของโรงเรียน ยังขาดความเป็นระบบและความต่อเนื่อง เน้นการตรวจสอบมากกว่าการส่งเสริมการพัฒนา ครูยังมีการะงานสูงและขาดแรงจูงใจในการเข้าร่วมกระบวนการนิเทศ การนิเทศส่วนใหญ่ไม่มีการวางแผนหรือเครื่องมือที่ทันสมัย ส่งผลให้ไม่สามารถติดตามและประเมินผลได้อย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตาม เมื่อประยุกต์แนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA เข้ากับหลักพุทธธรรม ได้แก่ อิทัปปัจจยตา กัลยาณมิตร และมุทิตา พบว่าช่วยให้กระบวนการนิเทศเกิดความสมดุลระหว่างระบบและจิตวิญญาณ สร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือและการเรียนรู้ร่วมกัน เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ในรูปแบบโมเดลการนิเทศเชิงพุทธคุณภาพ (Buddhist-Based PDCA Supervision Model) ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนพระปริยัติธรรมและสถานศึกษาอื่น ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพครู ผู้เรียน และวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน และการศึกษารั้งนี้ ได้ก่อให้เกิดข้อเสนอแนะที่มีคุณค่า ทั้งในเชิงวิชาการและการพัฒนาพื้นที่ศึกษา โดยสามารถจำแนกได้เป็น 3 ด้านสำคัญ ได้แก่ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ และ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (Policy Recommendations)

1.1 หน่วยงานต้นสังกัด เช่น สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรกำหนด นโยบายการนิเทศภายในแบบบูรณาการเชิงระบบ โดยนำแนวคิด PDCA และหลักพุทธธรรมมาเป็นกรอบร่วม เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างมาตรฐานวิชาชีพและคุณธรรมจริยธรรมของครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม

1.2 ควรจัดตั้ง ศูนย์พัฒนานิเทศภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ เครื่องมือ และนวัตกรรมด้านการนิเทศ รวมถึงใช้เป็นศูนย์กลางฝึกอบรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและผู้บริหาร

1.3 ภาครัฐควรจัดสรร งบประมาณเฉพาะด้านการนิเทศและพัฒนาครู เพื่อส่งเสริมการนิเทศเชิงคุณภาพ สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และยกระดับศักยภาพบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำโมเดลการนิเทศเชิงพุทธคุณภาพ (Buddhist-Based PDCA Supervision Model) ไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนและดำเนินการนิเทศภายใน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของครูในทุกขั้นตอน เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและแรงจูงใจในการพัฒนา

2.2 ครูและผู้บริหารควรใช้หลักกัลยาณมิตรและมูทิตา ในการนิเทศและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสร้างบรรยากาศของความร่วมมือ ความไว้วางใจ และการยอมรับซึ่งกันและกัน ซึ่งจะช่วยลดแรงต้านและเพิ่มประสิทธิภาพของการพัฒนา

2.3 โรงเรียนควรพัฒนาระบบนิเทศออนไลน์ ผ่านเครื่องมือดิจิทัล เช่น Google Form, Line Group หรือระบบจัดเก็บ Portfolio Online เพื่อใช้ติดตามผลและสะท้อนการเรียนรู้แบบเรียลไทม์ รวมถึงส่งเสริมให้ครูจัดทำวิจัยในชั้นเรียนและเผยแพร่องค์ความรู้สู่เครือข่ายโรงเรียนอื่น ๆ

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป (Future Research Suggestions)

3.1 ควรขยายการวิจัยไปยังโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบและตรวจสอบความเหมาะสมของโมเดลในบริบทที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ครอบคลุมในระดับประเทศ

3.2 ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อทดลองใช้โมเดล “Buddhist-Based PDCA Supervision Model” ในสถานศึกษาจริง และประเมินผลสัมฤทธิ์ของครูและผู้เรียนในระยะยาว

3.3 ควรศึกษาการเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมองค์กรทางพุทธธรรมกับสมรรถนะการนิเทศเชิงดิจิทัลของผู้บริหาร เพื่อพัฒนาแนวคิดการนิเทศภายในสู่มิติของ “Digital Spiritual Supervision” ที่เหมาะสมกับการศึกษายุคใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติ การศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ณัฐรสุตา ชันชะลี, ปิยาพัชญ์ นิธิอัศวานนท์ และไพรวลัย โคตรตะ. (2568). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคดิจิทัลกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1. วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา, 16(2), 158–177.
- ดวงทิพย์ เพ็ชรนิล, วรณรี ปานศิริ และทัศนีย์ ช่อเทียนทิพย์. (2568). กระบวนการนิเทศและเทคนิคการนิเทศทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. วารสารวิจัยวิชาการ, 8(3), 395–408.
- ธรรสยา หล้าอุดม. (2568). บทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการสนับสนุนการนิเทศการศึกษาในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. วารสารพัฒนศึกษาศาสตร์, 1(3), 40–53.

- นันทินานันท์ ธนัทรจนกุล และชัยชนพงษ์ จันทวงศ์เดือน. (2568). การนิเทศสร้างแรงบันดาลใจ: สไตส์การนิเทศ 6 แบบ. วารสารสหวิทยาการศึกษาศาสตร์, 1(4), 35–47.
- นิตยา คำหาหนัก, นิตารัตน์ ไกรราช, บุษยามาศ ทาแฝง, ปณิดา เทพสุวรรณ และสธิพร เชาวน์ชัย. (2025). แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์. วารสารวิจัยทางการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 20(1), 54–69.
- พัชรินทร์ สร้อยเพชร. (2565). การนำกระบวนการ PDCA มาใช้ในการบริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษา. วารสารการศึกษาไทย, 34(2), 101-113.
- ไพพกา ผิดดำ. (2564). ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่ความสำเร็จของสถานศึกษา. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, 3(1), 11–18.
- วิไลลักษณ์ ละวู่. (2568). การนิเทศภายในตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7. วารสารนวัตกรรมการวิจัย, 1(1), 52–65.
- ศรัณย์ ขนอม และ ศิริวรรณ วณิชพัฒน์วรชัย. (2568). กระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาครูอย่างยั่งยืน. วารสารปราชญ์ประชาคม, 3(2), 163–176.